

בהעדפה ליכא שום מארה, וכסלוק דעתין דגמ' שהקשה מאי ג"מ ע"ש, וזה ג"ל נכון. וכן משמע מדברי הפוס' שלא אמרו מארה אלא למי שמפרנס ולא למעדיף.

ועוד מצאתי להרב כנה"ג סי' רנ"א הגב"י אות כ"ג שכתב וז"ל ג"ב ובתשו' מהרי"ל סי' נ"ד וג"ז כתוב בשם מהר"ר דלא אמר בירושלמי תבא מארה וכו' אלא במעשר דאורייתא, אבל מעשר כספים דרבנן מותר להאכיל לאביו ולאמו ותבא עליו ברכה עד בלי די עכ"ל. ואף ז"מ דברי מור"ם וכל הפוס' משמע בהיפך דאפילו במעשר כספים כתבו תבא מארה וכו', מ"מ דברי הרבנים הנו' יהיו סניף למש"ל דאין כאן זילותא והוי כעין ס"ט, שמה הלכה כדברי מהרי"ל, ושמה באופן כזה לא אמרו. ועוד נלע"ד דראוי להקל בענייני' אלו גם בחילוק כל דהו במידי דרבנן כזה כדי לקרב הבריות להפריש מעשר ולא להכביד עליהם המשא כ"כ עד שיברחו ממצות אלו, אחר שעיקר הטעם הוא חלוש משום זילותא, שאין כאן זילותא כ"כ לאב המתפרנס מנכסי בנו, וגם סתם אבות מוחלים על כבודם לגבי בניהם, בפרט כשיגיע למדה זו שיתן לו הבן כ"כ ממון שיתפרנס ממנו ודאי שימחול לו בדקדוק זה, וגם הוא לא ירצה להפסידו הפסד גדול כ"כ שאחר שיתן מעות מעשר עוד יוציא משלו כ"כ קרוב למעשר אחר, אשר מכל זה ג"ל דהבן הזה פטור ועטיר ואין לו חשש מארה כלל ועליו תבא ברכת טוב על התעוררות לבו הטהור לתת חלק לאלהי ישראל. ושוב אחר שקריתי את כל הכתוב על האיש הזה לא רצה להכנס גם בריח ספק זה, וקבע לעצמו להפריש המעשר לעניים מלבד פרנסת אביו, אשריו ואשרי יולדתו. ומ"מ לענין דינא גר' ברור כמ"ש. החו"פ בחשון ש' ממשפטיק ל"א סרת"י לפ"ק, פה מקנאסא יע"א.

ע"ה שלום משאש ס"ט

בלא"א כמוהר"ר מימון ישצ"ו

סימן סג

אמבטיא ומקלחת לענין מקוה

גדרשתי מאת גברא רבא, שר הצבא, תנא ירושלמא, הרה"ג, מע"מ, ראב"ד מקודש בעי"ת דאר לבידא יע"א, כמוהר"ר המשמ"ח אליקים יחש"ל, והוא פקד עלי בהיותו אצלו להשיב על שאלה אחת קטנה הבאה לפניו מטולוז א' מערי צרפת, יען כי הוא עמוס מעול הצבור והיחיד, ולעשות רצון צדיק חפצתי, ובאתי בקצר אמיץ לאפס הפנאי, וג"כ הוא קמתא טחינא, ונמצא לרוב בפוסקים.

וזה תורף השאלה, קהל א' של חרדים ויראי ה' מסלתה ומשמנה של היהדות, גלו ממקומם מחצי המלחמה הנוראה וטלטלם הזמן טלטלא גבר עד שהגיעו לעיר טולוז, ומצאו להם מקום ברשיון המלכות בצר ובמצוק, שיעור מאה נפשות לכל בית, ושוכבים כל א' אצל אשתו ממש, כי אין מקום יותר, וביניהם אין מקוה טהרה כלל, וזה ד' חדשים שסגפו עצמם ולא יכלו לסבול,

בפרט שיש בהם נערים לרוב, אשר זה שנה לנישואם, ומה יעשה הבן בהיות אשתו עמו בחיקו ממש, ושאל שאל הרב שלהם אם אפשר להתיר להם לטבול באמבטיא או המקלחת שמוריד כמות מים הרבה על גוף האדם בשעת דחק גדול כזה, שהרי מצינו שהתורה התירה יפת תואר במלחמה, ואז"ל הטעם דלא דברה תורה אלא כנגד יצה"ר, ואין לך יצה"ר גדול מזה, וגם מצינו שאין גוזרים על הצבור גזירה שאין יכולין לעמוד בה, וא"כ אם אפשר להקל באופן זה או אחר, ע"כ תורף דברי השאלה.

תשובה. הגה מה שרצה להתיר ע"י המקלחת שהמים יורדים על גופו בכמות מרובה, ישתקע הדבר ולא יאמר, דהא כתיב ורחץ כל בשרו במים, ודרשו ז"ל מים שכל גופו עולה בהם, דהיינו שכל גופו יתכסה בהם בפעם א' תוך המים, רק במעין יש קולא, דא"ץ מ' סאה באשבורן, רק אפילו בוחלין ובצירוף הכל יש מ' סאה מותר, אבל עכ"פ בעי' שיתכסה כל גופו בפעם א' תוך המים, וממילא בדוס' הוה שאינו אלא קלוח על גופו ואינו מתכסה כלל, ודאי דאסור בשופי, ותהי נדתה עליו קרינן ביה, וז"פ.

ובענין האמבטיא, אחר העיון בס' ר"א ובאחרונים, גר' דצריך שלשה תנאים, ראשונה, שיהיה מכיל יותר ממ' סאה, באופן שאחר שתכנס הטובלת ויתפתחו המים ישארו מ' סאה וכמ"ש מר"ן רס"י ר"א ע"ש, ושיעור מ' סאה עולה בו שש מאות ושמנה וארבעים ליטרו מים, כפי חשבון אמה על אמה ברום שלש, והאמה בת ו' טפחים עולה בה ששים סאנטים, שהטפח יש בו עשרה סאנטימטר, וממילא עולה 648 ליטרו עזה"ד $[0.648 = 1.80 \times 0.60 \times 0.60]$, ובשעת דחק גדול כזה נוכל לשער רק בטפח בינוני של שמנה סאנטימטר, ועולה באמה לכל המרבה חמשים סאנטים, וכן סיפרו לי שכן שיער הרב כמוהר"ר ברוך אסבאג ישצ"ו בספריו החדשים, ונמצא א"כ שעולה לשיעור מ' סאה $0.375 = 1.50 \times 0.50 \times 0.50$, שהוא שיעור שלש מאות וחמשה ושבעים ליטרו, מלבד היתר שאמרנו למעלה.

ואין לטהר אף בפחות ממ' סאה מטעם ניצוק חבור עם המעין וכגון שיניחו הצנור פתוח בעת הטבילה, וכמ"ש מר"ן שם סיו"ד וז"ל מעין שהמשיכו לבריכת מים שהם נקיים ועומדים יש לו דין מעין, ואם הפסיק ראש הקלוח חזר להיות לו דין מקוה, ואם חזר והמשיך קלוח המעין לתוכה חזרה לדין מעין ע"כ. וכ"כ מור"ם בסל"ו ע"ש, דזה אינו, חדא דלדעת רוב הפוס' שאכתוב לקמן, דע"י סתימת הנקב של האבניו חשיב כלי, א"כ הרי קי"ל בס"ח מעין המקלח לתוך הכלי פסול אפילו ע"י מ' סאה ע"ש, וכ"ש פחות מזה, ואף לדעת המקילין בזה וכמ"ש לקמן, מ"מ להתירו מדין מעין בלא מ' סאה, צריך חבור יפה עם המעין כשפ"ה וכמ"ש בסג"ב דמקוה פסול או חסר שרוצה להכשירו ע"י השקה צריך שיהיה ברוחב הנקב כשפ"ה, וכן משמע להדיא מדברי הב"י בסס"י ר"א במרדכי בשם רוקח ע"ש. ומינה לנד"ד דהוא חסר ובא להכשירו ע"י חבורו עם המעין דצריך חבור יפה כשפ"ה. ברם באמבטיות הנמצאים בבתיים, אף אם סלונות הקבועים

תקלה, ואדרבה אז הוי איסור גמור אליבא דכ"ע מטעם אחר, שהרי עיי' תוורין להיות וזחלין, ומקוה אינו מטוהר בזחלין וכמ"ש מר"ן בסעיף ג'.

העולה מזה דצריך מיהת כל התנאים הנז"ל, ורק לסתימת הנקב לא חיישי' בשעת דחק גדול כזה וכמ"ש, ואם יש בידם יכולת לעשות באופן אחר [וזה רחוק הרבה] הביאו הפת"ש שם לנקוב נקב אחר בשולי הבאני' מלבד אותו הקבוע מתחלתו, ושוב יסתמו אותו בסיד ובבנין, ואז אין חשש לנקב האחר כלל אם יסתום אותו בברזא לכ"ע, אז ודאי חל עליהם לעשות כן ולא לסמוך על הקולא אשר הרחיקו אותה רוב האחרונים הנ"ל.

ומ"ש החכם השואל להקל בכל אופן משום שמצינו בהרבה מקומות שאין גזורים על הצבור גזירה שאין יכולים לעמוד בה, לאו מילתא היא כלל, דלא אמרו כן אלא בגזירות דרבנן, אבל להתיר איסורי תורה החמורים לא מצינו.

גם מה שרצה להתיר אף אלו היה איסור גמור וכמ"ש בתורה גבי יפת תואר, לא שמה מתאי כלל, דמלבד דיש הרבה מפרשים שפירשו שגם ביאה ראשונה עצמה לא הותרה רק אחר כל המעשים ההם הכתובים בפרשה ואחר שתתגייר וכמ"ש רש"י בקדושין דכ"ב, וכן פי' הרמב"ן ז"ל, וכתב שכן הוא להדיא בירושלמי ע"ש, וכן גר' מדברי הראב"ע ז"ל ע"ש, ועי' להרב נתינה לגר שכן דעת אונקלוס כדעת רש"י ז"ל. עוד זאת אף למתירין בביאה א' אף בגיותה, הנה היראה יראה להדיא בש"ע אה"ע סי' ט"ז, דבגויה לכ"ע אין בה איסור גדה ולא שום איסור אחר דאורייתא כ"א איסור חתנות לבועל דרך אישות, ואמטו להכי התירו גם בהיותה גויה, וזה עצמו בפעם א' ולא ישנה, אבל להתיר איסור חמור דאורייתא שחייב עליו כרת, בכל פעם בשביל יצה"ר התוקפו, על כגון זה אמרו יתרג ואל יעבור, וכ"ש לכבוש יצרו לבד, ולכן כל שאין התנאים הדרושים הנ"ל אין שום היתר עד שירחם ה' עליהם ויוציאם מאפילה לאורה אכ"ר. **וזו הנ"ל להלכה ולא למעשה עד יסקיף הרה"ג על דברי המעטים**, ואת אשר יבחר בו יקריב אליו. וצווי"מ, החו"פ מקנאסא יע"א בכסלו ש' באברת"ו יס"ך לך לפ"ק, קש וחשש

ע"ה שלום משאש ס"ט

בלא"א כמוהר"ר מימון ישצ"ו

סימן סד

בכור תמים בזה"ו

שאלה מעי"ת מראכ"ש יע"א.

בענין בכור בהמה טהורה תמים, שלקחה הממשלה מהבעלים ונתנה להם שומתו, אם הדמים לכהן או לבעלים, יכתוב לנו מעכ"ת מה שנראה לו בזה, ויעיין תחלה בש"ע אר"ח סס"י תמ"ג ומ"א שם סק"ו, ובמחצית

בשוקים וברחובות שעל ידם נמשך המים מן המעיין, הם רחבים הרבה, מ"מ בכניסתם לבית מתחלפים באחרים צרים ודקים הרבה שאין בהם גם כמוציא זית וכ"ש כשפ"ה, ומ"ש באה"ג בס"ח דאם הכלי נקוב בשוליו כשפ"ה שרי לטבול אף בתוך הכלי, איירי ודאי שהוא מחובר ג"כ אל המעיין כשפ"ה וכמ"ש בדבריו מעין המקלח וכי' שפשוט מורה שהמעיין עצמו מקלח ברוחב אבל אם אינו מחובר כשפ"ה, בזה מלבד הנקב בעינן גמי קביעות בקרקע וכמ"ש בס"ז וכמ"ש לקמן בע"ה. וכ"כ הרב ישיב משה בפשיטות ח"א סי' רס"ט והוסיף עוד שמלבד זה בעינן ג"כ שקלוח המעיין יהיה ג"כ נכנס ממש תוך הכלי, לא כן בשופך מרחוק כנד"ד שהצנור מקלח מלמעלה אף אם הוא כשפ"ה לא מהני עש"ב.

תנאי ב', צריך שיהיה הבאני' נקוב בשוליו כשפ"ה לכתחי' אם אפשר כדעת מור"ם, ואם לאו ובפרט בשעת הדחק כזו, לכל הפחות בעי' שיהיה בו נקב כמוציא זית שהוא נקב המטהר, וכמ"ש מר"ן סעיף ז', ושיעור שפ"ה הוא כדי שיכנס ב' אצבעות הא' בריוח תוך הנקב, ואפילו הרבה נקבים מצטרפים לשיעור זה וכמ"ש שם.

תנאי ג', שיהיה קבוע בקרקע ע"י בנין או שינקוב בו נקב ויסתום אותו בסיד וצורות, וכמ"ש מר"ן סעיף ז'.

ואחר שיהיו כל תנאים אלו על מתכונתם, גר' דיש להקל בשעת דחק גדול כזה וכמ"ש בשאלה, ואף שיש עוד ריעותא אחרת גדולה, והוא מה שסותמין נקב הבאני' העשוי בשוליו ע"י כסוי גמי העשוי כמדתו, דיש הרבה פוס' הסוברים לאסור לסתום הברזא הנז', דעי"כ חזור עוד להיות כלי, ומאי דקי"ל קבעו ולבסוף חקקו שרי, וזה דוקא לגבי מים היוצאים ממנו שאיסורם משום שאוכה דרבנן, ולא לטבול בתוכו שהוא איסורא דאורייתא לטבול תוך הכלי, כמ"ש הנר"ב ורעק"א זצ"ל הבי"ד הפת"ש אות ז' ואת י"ב ע"ש, וכ"פ הרב ישיב משה בתשרי הנ"ל, וכן העלה הרה"ג המפורסם כמוהר"ר יעקב מאיר ז"ל בס' מעשה אי"ש להרה"ג יש"א ברכה סיו"ד, ועוד חילק שם דאף למתירין קבעו ולבסוף חקקו אף לטבול בתוכו, וזה דוקא בגולם ממש וחקקו אח"כ כשר, אבל אם לא עשה מעשה גמור רק סתם את הנקב אשר פתח, אין זה חוקק רק סתם וממילא חזר לאיתנו הא' עש"ב. ומסכים לדבריו הרה"ג יש"א ברכה סי' י"א י"ב ע"ש. מ"מ בשעת דחק וצורך גדול כזה כדאים הם כל הגך רבונותא המכשירים לסמוך עליהם, ה"ה הראשון אדם רבינו הטור ז"ל, והרב מרכבת המשנה והרב באר יעקב הבי"ד הפת"ש אות י"ב ע"ש, וכן היא דעת הרב חת"ס סי' קצ"ה וסי' ר"ה, ולדעתו כמעט כל הפוס' מדרו בזה, וכן גר' קצת מדברי משכנות יעקב שם.

ואין לומר דהרי יש תקנה להניח נקב של שולי הבאני' פתח, וממילא אין כאן כלי לכ"ע, ואם נחוש לשמא יפתחו המים, הלא גם לזה יש תקנה להניח צנור המקלח פתוח לתוך הבאני', ואז כל מה שנגרע מלמטה ביתוסף כנגדו מלמעלה, דוה אינו, ואין זה תקנה אלא